

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 30 november 2010

Mål nr

Ö 1125-09

KLAGANDE

Havdhems församling

c/o POJ

Ställföreträdare: POJ

MOTPART

Prästlönetillgångar i Visby stift

Egendomsnämnden, Visby stift

Box 1334

621 24 Visby

Ombud: Rättschef MLN

SAKEN

Äganderättsutredning beträffande X 1:1, Gotlands kommun

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätts utslag 2009-02-10 i mål Ö 4449-08

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med ändring av hovrättens utslag fastställer Högsta domstolen att fastigheten X 1:1, Gotlands kommun, ägs av fastigheten X 1:1 (prästlönetillgång).

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

Församlingen har vidhållit sitt yrkande att den framför Svenska kyrkan ska anses vara ägare till X 1:1.

Prästlönetillgångar i Visby stift har bestritt bifall till församlingens yrkande men har i Högsta domstolen gjort gällande att äganderätten till X 1:1 inte ska anses tillkomma Prästlönetillgångar i Visby stift utan det självägande rättssubjekt som prästlönetillgångarna utgör.

Kammarkollegiet har avgett yttrande i målet.

SKÄL

1. Näs församling har uppgått i Havdhems församling, som övertagit den av Näs församling förda talan.

2. Kyrkan i Näs på Södra Gotland sägs ha uppförts år 1182. Det får antas att fastigheten X 1:1 i enlighet med kanonisk rätt och sedvanan på medeltiden skänkts av socknens självägande bönder för prästens försörjning (jfr SOU 1931:24 s. 10 f. och 36 f. samt SOU 1997:47 s. 40).

3. Parterna är överens om att fastigheten X 1:1 vid överlåtelsen på medeltiden kom att utgöra en självägande tillgång, så småningom benämnd prästlönefastighet och med nutida terminologi närmast en stiftelse (se

Kammarkollegiets yttrande i målet samt SOU 1997:47 s. 40 och 188). Församlingen (socknen) blev indirekt en destinatär i den meningen att församlingens ansvar för prästens försörjning därmed delvis löstes. Parterna är vidare överens om att kyrkliga församlingar på landet blev juridiska personer först år 1817. Det har inte påståtts att fastigheten efter år 1817 överlåtits till Näs församling. Under sådana förhållanden får det anses utrett att fastigheten fortfarande utgjorde en självägande prästlönefastighet när kyrkan skildes från staten den 1 januari 2000. (Jfr Halvar G.F. Sundberg, Kyrkorätt, 1948, s. 288 ff.)

4. I förarbetena till de författningar som reglerar kyrkans skiljande från staten framhölls att – medan t.ex. fast egendom på vilken en kyrka eller prästgård är uppförd skulle överföras till församlingen – ingen ändring var avsedd när det gäller äganderätten till prästlönefastigheter och andra prästlönetillgångar (se SOU 1997:47 s. 188 och 225 samt prop. 1997/98:116 s. 100 f.; jfr även prop. 2001/02:136 s. 11 och 18).

5. I 9 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan föreskrivs att prästlönefastigheter och prästlönefonder (prästlönetillgångar) har till ändamål att bidra till de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkans förkunnelse samt att prästlönetillgångar ska förvaltas av Svenska kyrkan som självständiga förmögenheter.

6. I 10 § lagen (1998:1592) om införande av ovan nämnda lag stadgas att prästlönetillgångarna utgör särskilda rättssubjekt som får förvärva rättigheter och ta på sig skyldigheter samt föra talan vid domstol och andra myndigheter. Vidare står där att prästlönefastigheter och prästlönefonder ska ägas av dessa rättssubjekt.

7. Fastigheten X 1:1 är alltså alltjämt en självägande tillgång.

8. Härav följer att Havdhems församlings talan att församlingen ska anses äga X 1:1 ska ogillas. Men därav följer också – i enlighet med vad Prästlönetillgångar i Visby stift genom Egendomsnämnden anfört i Högsta domstolen – att ägaren inte är ”Prästlönetillgångar i Visby stift” (jfr SOU 2001/02:136 s. 12). En sådan ägarbeteckning skulle bl.a. antyda att X 1:1 utan vidare häftar för skulder som någon annan prästlönefastighet i Visby stift har ådragit sig (jfr däremot prop. 1997/98:116 s. 100 f., där det hävdas att det torde sakna praktisk betydelse huruvida fastigheterna betraktas som ett rättssubjekt per fastighet, per församling som den ursprungligen härrör från eller per stift).

9. Beslutet i äganderättsutredningen (äganderättsförteckningen) ska således ändras så att fastigheten X 1:1 ska anses ägd av X 1:1 (prästlönetillgång).

I avgörandet har deltagit: justitieråden Marianne Lundius, Torgny Håstad (referent), Per Virdesten, Lena Moore och Göran Lambertz
Föredragande revisionssekreterare: Christer Thornefors